

למורה:

שיעור זה הוא השיעור השישי בתכנית "חינוך לאחריות" המיועד לכיתות ה'ו', תחת החטיבה השלישית "התקציב שלי".
מיקום השיעור ברצף הלמידה: שיעור שישי בתכנית, אחרי שיעור "תקציב – יקר וזול" ולפני שיעור "תכנון עתידי".

נושאי השיעור:

- כלים וטיפים לבניית תקציב
- שליטה בתאוות הקניות
- טעויות של צרכנים
- הצריכה בישראל והצריכה המקוונת

ציוד נדרש לשיעור:

- להצגת המצגת: מחשב, מקרן

חזרה על השיעור הקודם

- תקציב
- צרכנות נבונה
- חסכון בהוצאות

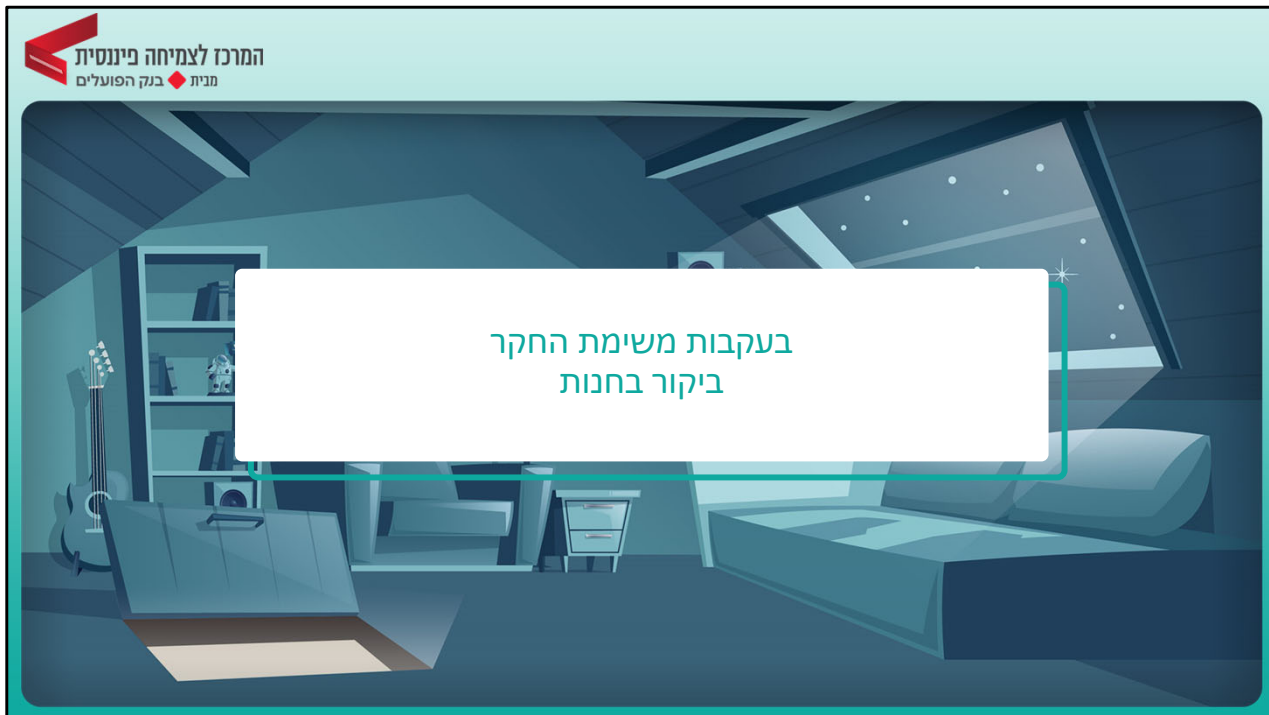
למורה: (2 דק')

בצעי חזרה על החומר מהשיעור הקודם.

הסבירי: בשיעור הקודם קראנו על הקניות בשוק שערכה אלישבע. למדנו מהו תקציב, ולמה הוא חשוב. בנוסף דיברנו על צרכנות נבונה ועל חסכון בהוצאות.

שאלי: מישהו יכול להזכיר מהו תקציב?

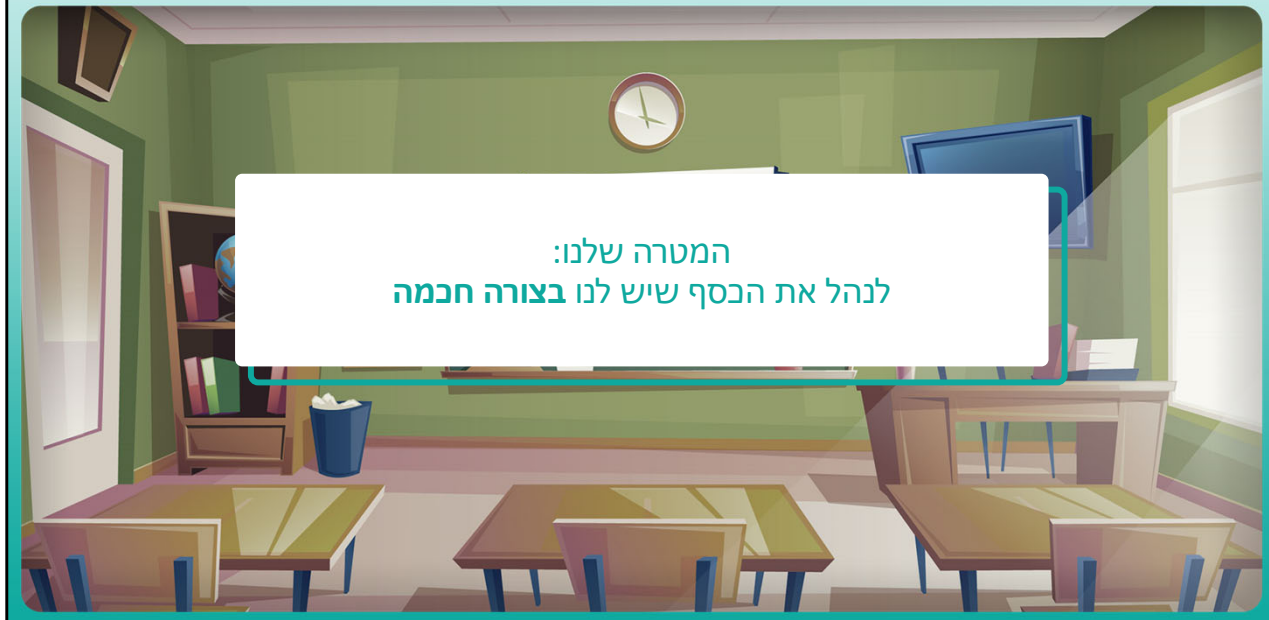
השלימי את החסר אם נדרש.

בעקבות משימת החקר
ביקור בחנות

למורה: (3 דק')

בקשי מ 2-3 לשתף ולספר על משימת החקר שעשו.

למורה: (3 דק')

הסבירי: המטרה שלנו היא להתנהל עם הכסף שלנו בצורה חכמה כדי שנוכל לקנות את מה שאנחנו צריכים באמת.

להתנהל עם כסף ותקציב זאת לא משימה פשוטה בכלל. אפילו מבוגרים מתקשים בה לעיתים.

בשיעור הזה נלמד כמה טיפים שיוכלו לעזור בנושא זה.

למורה: (3 דק')

הסבירי:

ישנם מספר שלבים שסייעו לנו להתנהל נכון עם כספנו.
כעת נפרט בקצרה לגבי כל שלב.

הבנת המצב הקיים

1. הוצאות: חישוב כמות ההוצאות בחודשים האחרונים
2. הכנסות: חישוב כמות ההכנסות בחודשים האחרונים
3. בדיקת ההפרש בין השניים

למורה: (8 דק')

שלב ראשון: הבנת המצב הקיים.

הסבירי: על מנת לבנות תקציב משפחתי יש להבין קודם את המצב הנוכחי של ההתנהלות הכספית של המשפחה.

1. **הוצאות:** תחילה יש לאסוף את כל הנתונים על ההוצאות שלנו בחודשים האחרונים. בואו ניזכר, אילו סוגי הוצאות יכולות להיות למשפחה? (חשמל, מים, קניות, תחבורה, דירה, אוכל וכו'..).
- שאלי:** אילו הוצאות יכולות להיות לילדים? (הליכה לסרט, קניית משחק, קניית חטיף וכו').

2. **הכנסות:** כמו עם ההוצאות, יש לאסוף נתונים על ההכנסות המשפחתיות בחודשים האחרונים (משכורת, כסף שקיבלנו במתנה וכו')
- שאלי:** אילו הכנסות יכולות להיות לילדים? (דמי כיס, דמי חנוכה, כסף כמתנת יום הולדת).

3. **בדיקת ההפרש בין ההכנסות להוצאות:** כעת יש לבדוק האם סכום ההכנסות עולה על סכום ההוצאות.

תרגול הבנת המצב- התקציב החודשי של אלישבע לחודש ינואר

סכום	הוצאות	סכום	הכנסות
₪ 50	חסכון מתנות לחברות	₪ 200	מתנה חג
₪ 120	נעליים	₪ 150	דמי כיס
₪ 100	תיק		
₪ 80	קניית פיצה פעם בשבוע		
₪ 350	סה"כ הוצאות	₪ 350	סה"כ הכנסות

למורה:

תרגילי את שלב "הבנת המצב" עם הכיתה באמצעות הדוגמא הבאה:
הסבירי: לפנינו מפורטות כל ההוצאות וההכנסות של אלישבע בחודש ינואר
שאלי: בכדי לבנות תקציב, מה על אלישבע לעשות כשלב הראשון? (**חישוב ההוצאות**).

סך כל ההוצאות החודשיות של אלישבע: 350 ₪ לחודש.
* **הדגישי** לתלמידים כי כשבונים תקציב אמיתי יש לחשב הוצאות במשך מספר חודשים
אחורה כדי לקבל תוצאה מדויקת יותר - כל חודש שונה קצת מקודמו.

הכנסותיה החודשיות של אלישבע הן 350 ₪.
שאלי וחשבי עם התלמידים על הלוח: מה הפרש בין ההכנסות להוצאות? (0 שקלים). האם
התקציב של אלישבע מאוזן? (התשובה היא כן).

שאלי:

- מה לדעתכם עדיף – להכניס יותר כסף מאשר להוציא או להוציא יותר כסף מאשר להכניס?
- מדוע?
- מה יקרה במידה ונכניס יותר כסף מאשר נוציא? (נוכל למשל לחסוך כסף ובחודשים הבאים לקנות לעצמנו מתנה שרצינו)
- מה יקרה במידה ונוציא יותר כסף מאשר נכניס? (נכנס להוצאות יתר ונצטרך לבקש עזרה,

נצטרך לצמצם את ההוצאות)

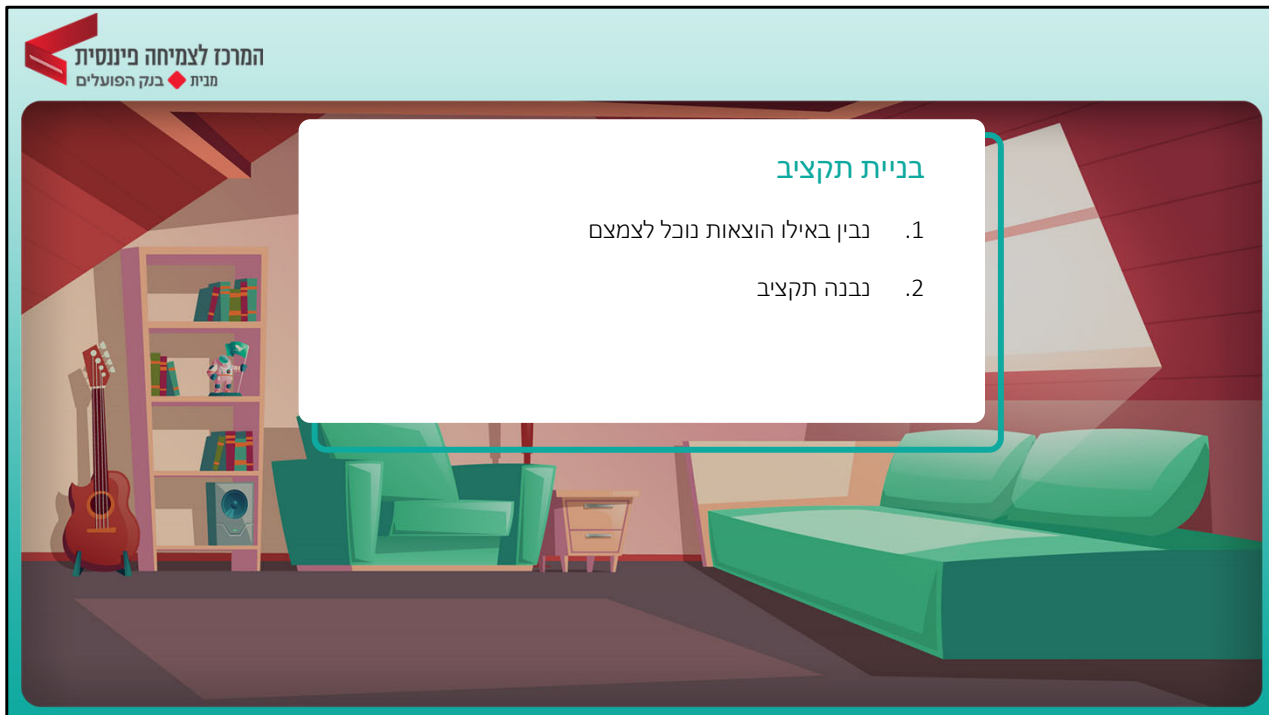
הסבירי:

מצב בו אתם מוציאים יותר ממה שאתם מכניסים אינו מצב טוב. עכשיו כשאתם ילדים ההורים יכולים יכולה לעזור אבל בתור מבוגרים מצב כזה אינו בריא כלל וכלל. מצב בו אתם מוציאים סכום זהה לזה שאתם מכניסים (כמו אלישבע) או מוציאים פחות ממה שאתם מכניסים הוא מצב מצוין. באופן כזה אתם לא צריכים לבקש עזרה מאף אחד, מסתפקים במה שיש לכם ואולי אפילו מצליחים לחסוך.

הסבירי לתלמידים:
לאחר שלמדנו איך מגדירים את המצב הקיים, נלמד איך נשתמש בנתונים שאספנו בשביל לבנות את התקציב.

למורה: (5 דק')

שלב שני: בניית תקציב

הסבירי:

אם בבדיקה שערכנו ראינו שההוצאות שלנו גדולות מההכנסות ננסה לתכנן איך נצמצם בהוצאות.

1. נבין באילו הוצאות נוכל לצמצם. לגבי כל הוצאה נקבע האם "קל" לצמצם בה, "קשה" לצמצם בה או ש"לא מצמצמים" בה בכלל כי אין אפשרות. לדוגמא- הוצאות על אוכל יותר קל לצמצם אם נשווה מחירים בין חנויות או אם נקנה פחות חטיפים.

2. בניית תקציב ראשוני: לאחר שהבנו באילו הוצאות ניתן לצמצם, נחשוב בכמה נוכל לצמצם. בסוף, נכתוב איזה סכום אנו מתכננים להוציא על כל דבר שנקנה.

בסיום, נבדוק אם ההכנסות שלנו גבוהות מההוצאות המתוכננות שלנו. אם כן, עמדנו במשימה! ובמידה ולא, נצטרף לבצע תיקונים נוספים בתקציב.

150 ₪	חשמל
100 ₪	מים
750 ₪	אוכל
150 ₪	ביגוד
1500 ₪	שכר דירה
350 ₪	דלק לרכב
50 ₪	מוצרי ניקיון
150 ₪	חנות ספרים
50 ₪	חנות צעצועים

בניית תקציב- תרגול

אמה של אלישבע ערכה רשימה של הוצאותיו החודשיות:

באיזו הוצאה נוכל לצמצם וכיצד?

למורה: (6 דק')

תרגלי את שלב "בניית התקציב" עם התלמידים.

הסבירי: לגבי כל הוצאה אמרו האם קל, קשה, או לא ניתן לצמצם בה וכיצד אתם ילדים יכולים לסייע בצמצום הוצאות אלו? הקריאי כל פריט ברשימה וערכי דיון במליאה.

תשובות אפשריות:

- **חשמל-** ניתן להקפיד על כיבוי אורות בחדרים בהם לא נמצאים, להדליק פחות את דוד השמש וכו'.
- **מים-** ניתן לסגור את המים בזמן צחצוח שיניים ובזמן המקלחת כשמסתבנים.
- **אוכל-** ניתן לקנות בשוק (יותר זול מאשר בסופרמרקט) או לעשות השוואת מחירים ולקנות במקום זול, ניתן לוותר מעט על חטיפים וממתקים, ניתן לקנות כמויות אוכל שבאמת זקוקים להם ולא לקנות כמויות גדולות שאחר כך עלולים לזרוק.
- **ביגוד:** ניתן לקנות ביגוד בסוף העונה כשהמחירים זולים יותר. לא כדאי לרכוש מותגים.
- **שכר דירה:** לא ניתן לצמצם
- **דלק לרכב:** קשה לצמצם
- **מוצרי ניקיון:** קשה לצמצם
- **חנות צעצועים:** להשוות מחירים, לא לקנות צעצועים שיעסיקו אותנו רק לכמה ימים ולא יותר.

הסבירי: כעת, לאחר שהחלטנו כמה יש לצמצם בכל הוצאה, כל שנותר לעשות הוא לחשב האם סכום ההוצאות החדש קטן מסכום ההכנסות. אם לא, יש לחשוב היכן יש צורך לצמצם עוד יותר.

חיים לפי התקציב

על מנת לעמוד בתקציב שהצבתם לעצמכם עליכם לגלות **אחריות ומחויבות אישית** ולבצע רישום ומעקב אחר ההוצאות

במידה ואתם רואים שאתם מתקרבים לסוף החודש וההוצאות חורגות או עומדות לחרוג מהתקציב, עליכם לפעול על מנת לצמצם את ההוצאות.

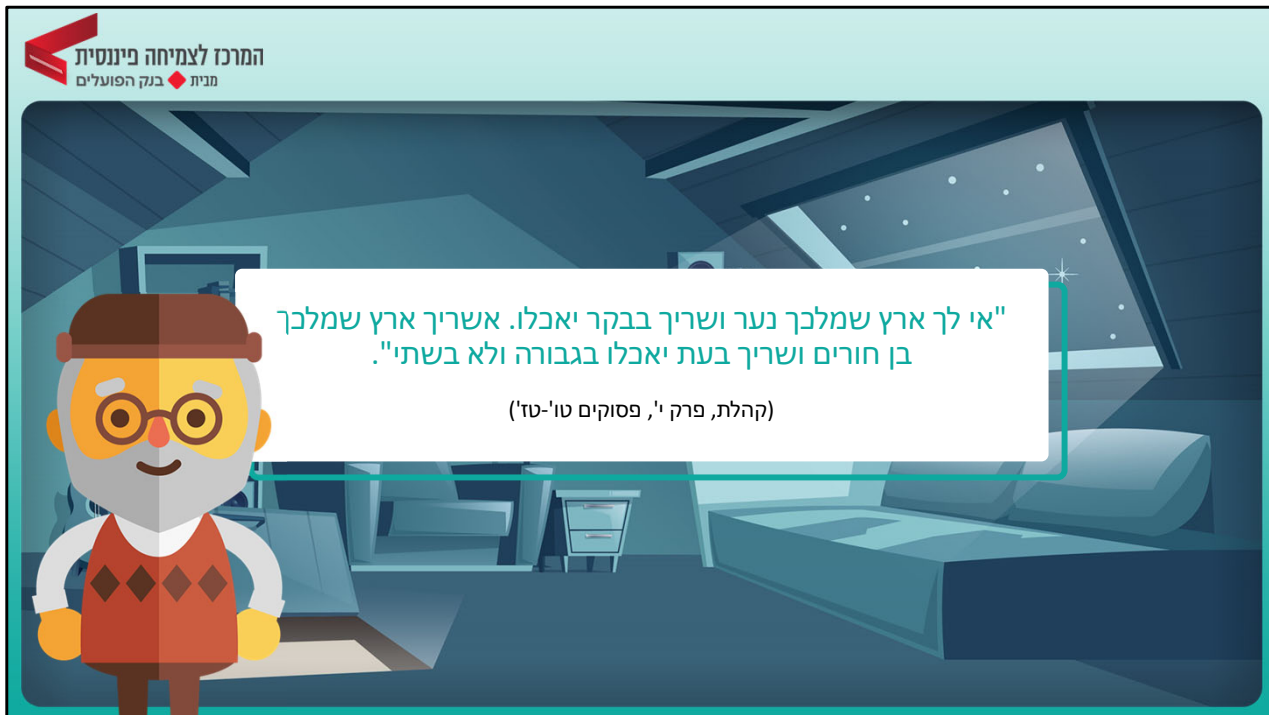
למורה: (3 דק')

שלב שלישי ואחרון: חיים לפי התקציב

הסבירי: גם אם בניתם לכם תקציב מסודר, מי מבטיח שתעמדו בו?

על מנת לעמוד בתקציב שהצבתם לעצמכם עליכם לגלות **אחריות ומחויבות אישית** ולבצע רישום ומעקב תמידי אחר ההוצאות.

במידה ואתם רואים שאתם מתקרבים לסוף החודש וההוצאות שלכם חורגות או עומדות לחרוג מהתקציב, עליכם לפעול על מנת לצמצם את ההוצאות.

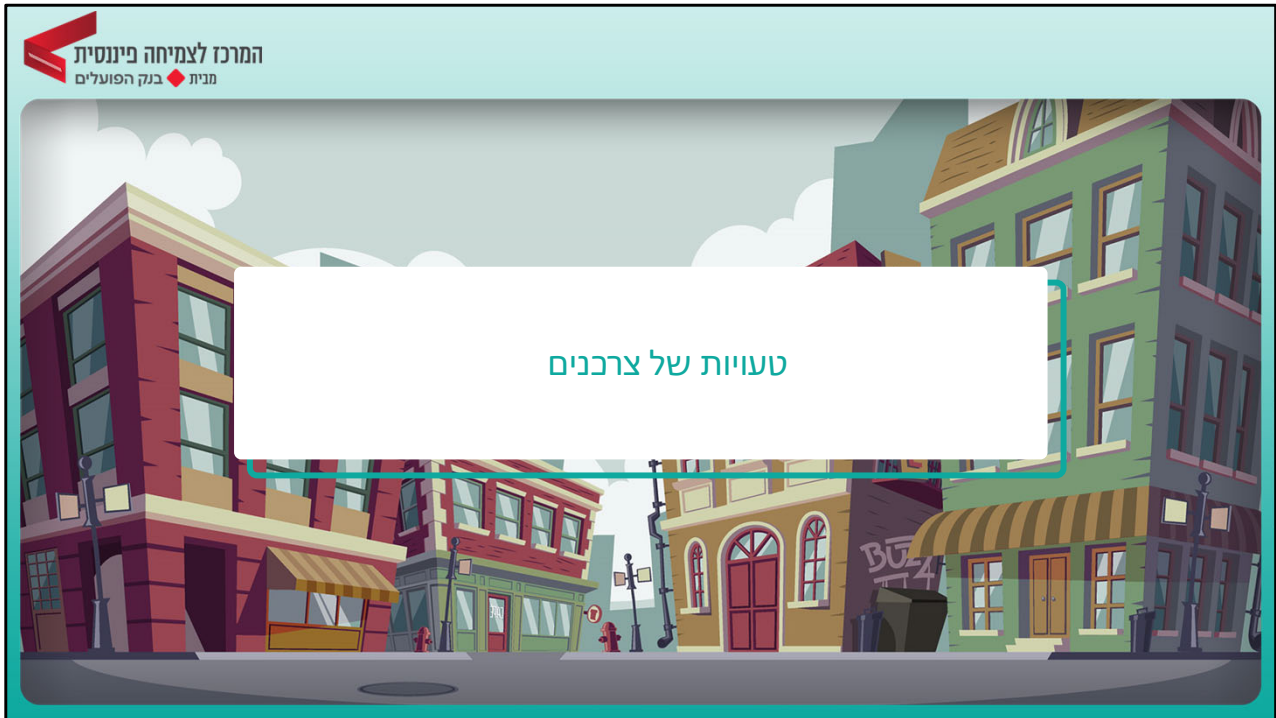
למורה: (3 דק')

הציגי את הציטוט הבא מהתנ"ך:

"אי לך ארץ שמלכך נער ושריך בבקר יאכלו. אשריך ארץ שמלכך בן חורים ושריך בעת יאכלו בגבורה ולא בשתי". (קהלת, פרק י', פסוקים טו'-טז')

הסבירי לתלמידים: פסוק זה מדבר על החשיבות בגילוי אחריות.

ארץ שמלכה מתנהג כנער, דהיינו בחוסר אחריות ושיקול הדעת, אבוי לה. הנער נגרר אחרי תאוותיו ואחרי מצבי רוחו. אין לו הסתכלות כוללת במציאות. ממילא קשה לו לשאת באחריות למעשיו. על כל כשלוך מזדמן יאמר: לא חשבתי שאלו יהיו התוצאות. לא התכוונתי להן ואיני אשם. המנהיג האמיתי הוא בן חורין. נוהג הוא בשכל ושיקול הדעת. אין הוא משועבד למצבי רוח חולפים. בוחן הוא את המציאות בקור רוח ומגיע להחלטות שקולות. מסוגל הוא לקחת אחריות על כל מעשיו, גם על ההצלחות וגם על הכישלונות. מפני שידוע הוא שנהג באופן הטוב ביותר שהיה יכול. תכונה זו מתבלטת אצל דוד מנערותו ועד סוף דרכו. **המשילי פסוק זה לאחריות ולמחויבות בעמידה בתקציב שקבענו לעצמנו.**

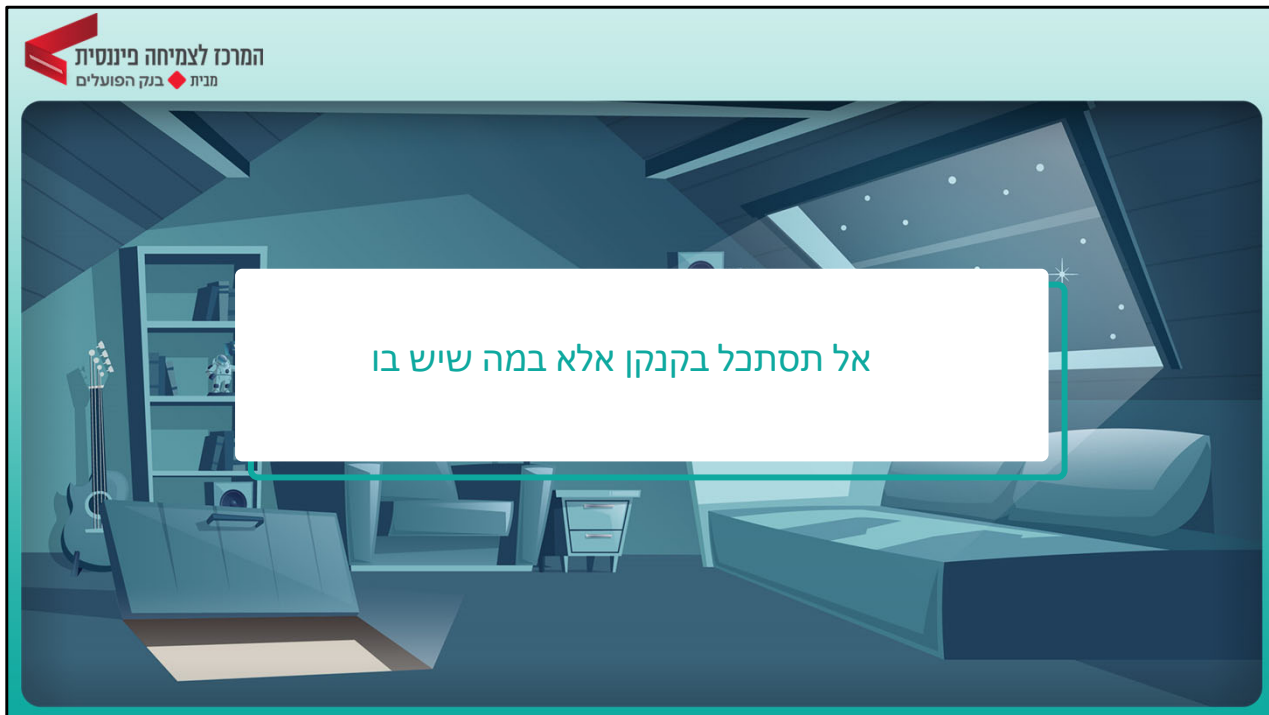
טעויות של צרכנים

למורה: (10 דק')

הסבירי: צרכן הוא אדם שצורך מוצרים. לפעמים צרכנים (כמוני וכמוכם) עלולים לעשות טעויות תמימות כאשר אנו קונים.

שאלי: האם יש לכם רעיון לטעויות שצרכנים עלולים לעשות?

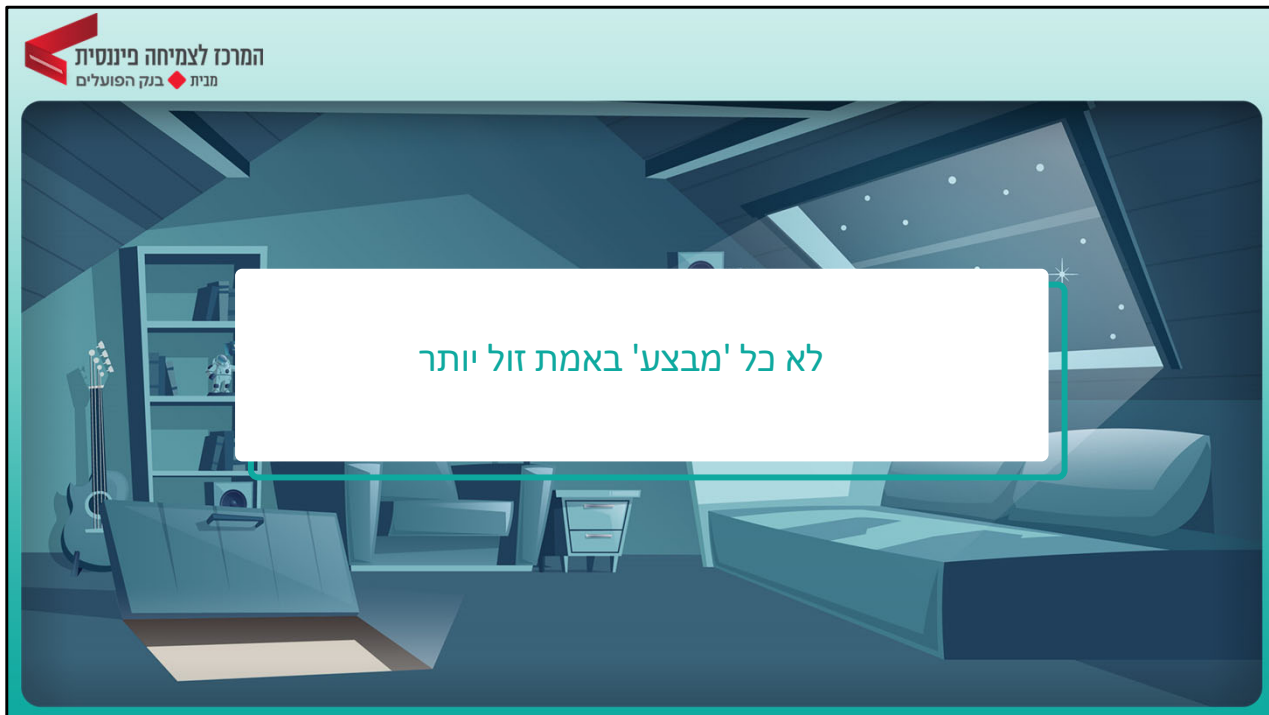
הסבירי: על מנת להצליח לעמוד בתקציב שלנו, עלינו להכיר טעויות נפוצות של צרכנים על מנת ללמוד איך להימנע מהם ובכך לחסוך בכסף. בואו נלמד על כמה מהטעויות הנפוצות.

אל תסתכל בקנקן אלא במה שיש בו

הסבירי: אל תסתכל בקנקן אלא במה שיש בו - לא כל מוצר בעל אריזה גדולה וצבעונית הוא בהכרח טוב יותר או מלא יותר. לפעמים הגודל מטעה. יש להסתכל על התווית של המוצר ולהשוות אותו למוצר אחר. לפעמים שני מוצרים שונים יכולים להכיל את אותה כמות בדיוק אבל האריזה הגדולה יותר והיקרה יותר תטעה אותנו.

הסבירי: לא כל "מבצע" הוא באמת בהכרח זול יותר. לפעמים זו שיטה של החנויות כדי לפתות אותנו לקנות את המוצר. בנוסף, המחירים על גבי המוצרים עלולים להטעות.. מחיר של 29.90 ₪ יכול לבלבל אותנו ולגרום לנו לחשוב שהמחיר הוא 29 או אפילו 20 ₪ כשבאמת המחיר יותר קרוב ל – 30 ₪..

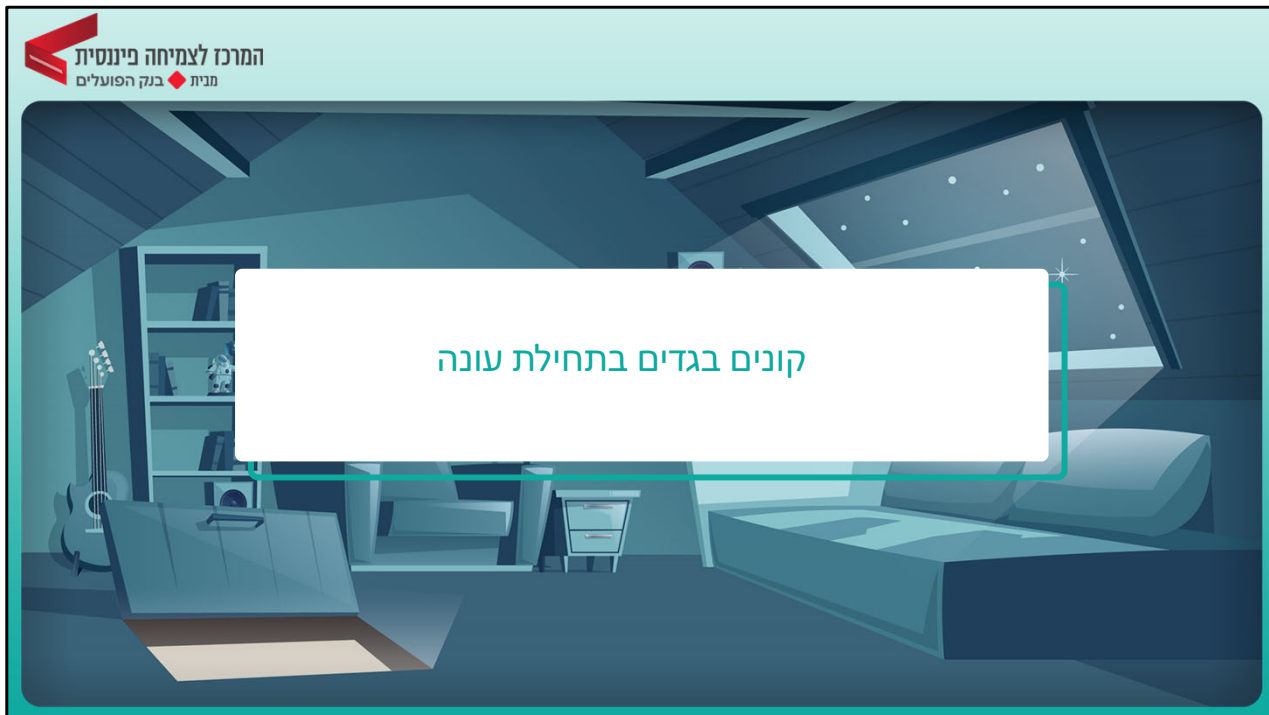
המוצר היקר ביותר הוא לא תמיד האיכותי ביותר

הסבירי: כמו שלמדנו, קיימים סוגים שונים של מוצרים באיכויות שונות. לא בהכרח מוצר יקר הוא המוצר הכי איכותי. מצד שני כן כדאי לקנות מוצר איכותי גם אם הוא קצת יותר יקר כדי שיחזיק מעמד. קניית מוצר באיכות ירודה עלול להתקלקל במהירות. במקרה כזה תאלצו לקנות את אותו מוצר שוב ושוב או לבזבז כסף על תיקונים.

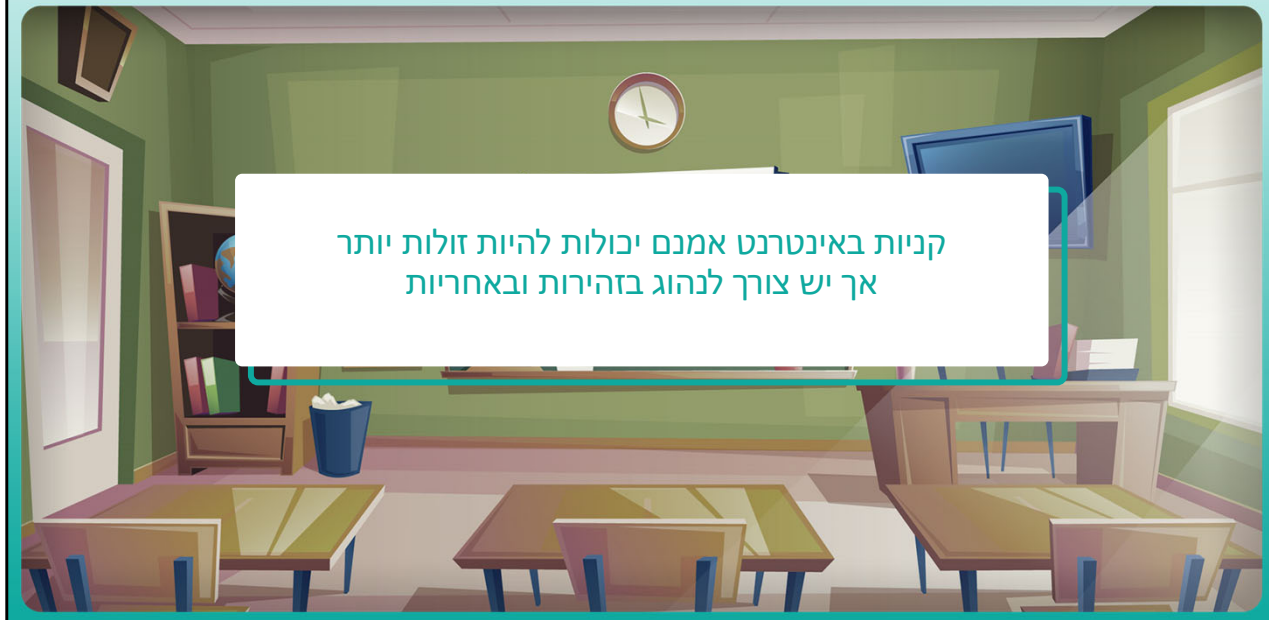
מעמיסים על העגלה

הסבירי:

- העגלות בסופר גדולות מאוד. לפעמים נדמה לנו שלא קנינו מספיק כי לא מילאנו את העגלה. אנחנו צריכים להקפיד לקנות רק את מה שאנחנו צריכים גם אם העגלה לא מלאה.
- רגע לפני שמגיעים לקופות ומשלמים נתקלים בעמדות עם ממתקים... נורא קל לשלוף כמה ממתקים כשעומדים בתור. גם במקרה זה, אנחנו חייבים ללמוד לא להתפתות ולקנות רק את מה שאנחנו צריכים.
- לפעמים בסופר יש מבצעים טובים שגורמים לנו לקחת עוד ועוד מאותו מוצר כשבפועל אנחנו בכלל לא צריכים כמות כל כך גדולה ממנו. שוב, נקפיד לקנות רק את מה שאנחנו צריכים. לדוגמא, אם יש הנחה על מוצרי חלב, רצוי לא לקנות כמות גדולה מאוד כי אם לא נאכל אותם בזמן הקרוב הם עלולים להתקלקל ואז סתם בזבזנו את כספנו.

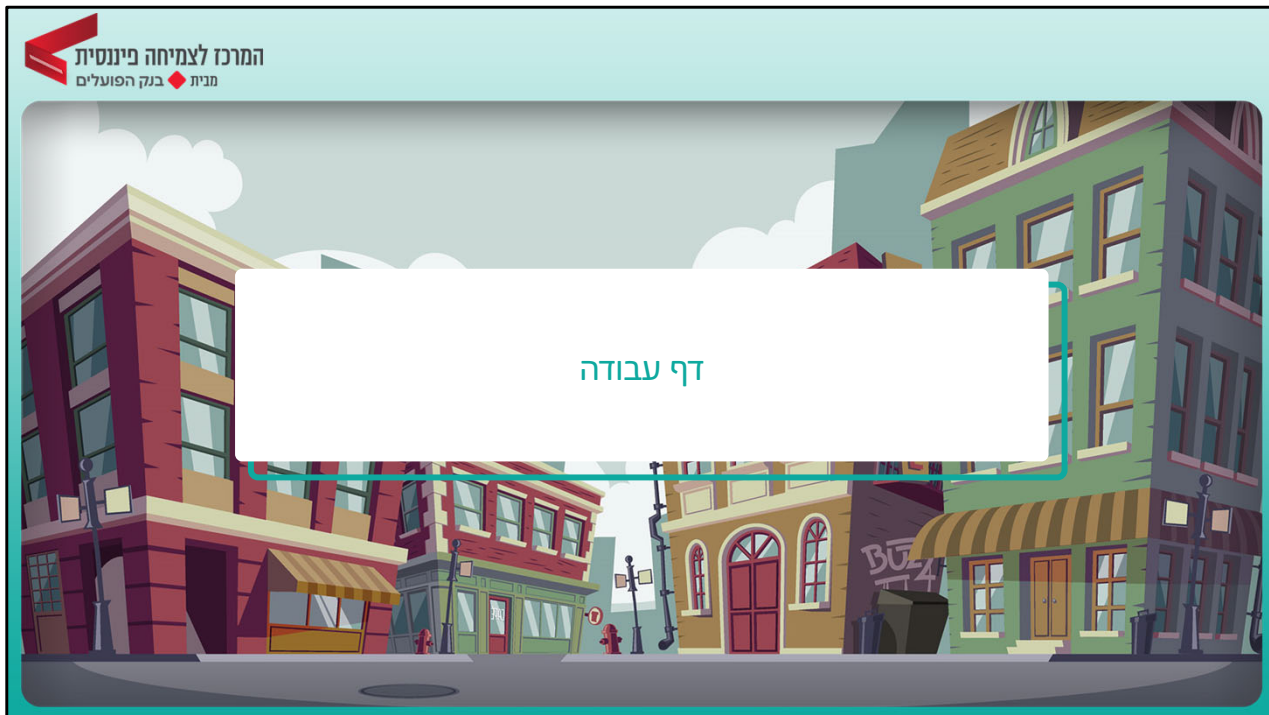

הסבירי: כמו שלמדנו, בגדים רצוי לקנות בסוף העונה כשהמחירים נמוכים.
שאלי: מי זוכר למה המחירים נמוכים בסוף העונה? (תשובה: הביקוש נמוך)

למורה: (3 דק')

הסבירי: באינטרנט אפשר כיום לקנות הכל – בגדים, נעליים, תיקים ואפילו את הקניות בסופר. לפעמים המחירים זולים יותר מאלו המוצעים בחנות ליד הבית. אבל... לפעמים ניתן ליפול בפח אם לא נזהרים. ישנם אתרים שקריים, אתרים עם שירות גרוע... לפעמים המוצרים לא מגיעים כלל. כדי לבצע קניה באינטרנט בצורה בטוחה, חייבים להתייעץ קודם עם אדם שמבין בתחום או לקבל המלצות על אתרים מחברים קרובים. כמובן שהקנייה באינטרנט אינה מיועדת לילדים אלא למבוגרים בלבד. הקנייה בדרך כלל נעשית באמצעות כרטיס אשראי.

דף עבודה

סכמי:

בשיעור זה דיברנו על כלים וטיפים לבניית תקציב. בנוסף הזכרנו טעויות נפוצות של צרכנים ושוחחנו על קנייה מקוונת.

חלקי את דף העבודה.